

Burgemeesters van de gemeenten in Nederland
Voorzitters van de Veiligheidsregio's

DG Oekraïense Vluchtelingen
Contactpersoon
Erik Klaver

Ons kenmerk
3989916

*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

Datum 29 april 2022
Onderwerp Aanvullende opgave noodopvang Oekraïense vluchtelingen

Geachte burgemeesters en voorzitters,

1. Inleiding

De Russische invasie in Oekraïne, die op 24 februari van dit jaar begon, heeft een ongekende vluchtelingenstroom op gang gebracht, die deels ook naar Nederland komt. Alle gemeenten en veiligheidsregio's spannen zich tot het uiterste in om deze vluchtelingenstroom op een goede en menswaardige manier op te vangen. Zij zijn daarin tot nu toe ondanks de grote opgave goed geslaagd.

Ik verwacht niet dat de vluchtelingenstroom uit Oekraïne in de nabije toekomst zal afnemen of stabiliseren. Het offensief dat het Russische leger op 19 april inzette in Oost-Oekraïne stemt weinig hoopvol. Ik zie mij daarom genoodzaakt om u bovenop het eerdere verzoek om 50.000 opvangplekken te realiseren het aanvullende verzoek te doen om 25.000 additionele noodopvangplekken te creëren. Ik ga hier verderop in deze brief op in. Ik benadruk hier, dat met het opschrijven van dit verzoek, dit niet betekent dat het dan automatisch gehaald wordt. Ik ben mij er eveneens van bewust, dat de grote opgave en het hoge tempo dat de toestroom vereist afbreuk kan doen aan de kwaliteit van de opvang. Ik vraag u mijn verzoek op te vatten als een inspanningsverplichting en geen resultaatverplichting.

Eerder heb ik aan de Kamer geschreven dat vanaf de 50.000 opvangplekken het Rijk, in casu de Nationale Opvang Organisatie (NOO), verantwoordelijk is voor de eventuele extra noodzakelijke noodopvangplekken. Voortschrijdend inzicht maakt mij duidelijk, dat dit gelet op de continue instroom aan vluchtelingen uit Oekraïne onverstandig is en tot afbreukrisico's leidt.

In de gemeenten zijn thans zeer veel mensen bezig met het organiseren van de noodopvang. Het is onmogelijk om op rijksniveau op korte termijn een dusdanig uitvoeringsapparaat op te zetten, die dat werk voortvarend zou kunnen overnemen. Daar komt bij dat een dergelijke overdracht tot complexe afspraken gaat leiden over taken en verantwoordelijkheden, omdat de locaties altijd in gemeenten gelegen zijn.

2. Stand van zaken uitvoering verzoek 50.000

In maart heb ik aan de gemeenten gevraagd om onder coördinatie van de veiligheidsregio's in twee fasen in totaal 50.000 noodopvangplekken te creëren, twee keer 1.000 per veiligheidsregio. Op dit moment hebben de gemeenten ongeveer veertigduizend van deze plekken gerealiseerd. In aantal veiligheidsregio's is de doelstelling al gehaald, een aantal andere nog niet.

Er zijn nu ongeveer 30.000 Oekraïense vluchtelingen in de noodopvang, dat is een bezettingsgraad van ongeveer 75 procent. De instroom is circa 4.500 vluchtelingen per week. Dat betekent dat over ruim twee weken (9 mei) alle noodopvangplekken bezet zijn. Als de 50.000 noodopvangplekken gehaald worden, geeft ons dat rond de twee weken (23 mei) respijt.

De analyse van de Raad van Commandanten en Directeuren Veiligheidsregio (RCDV) van 11 april die mij ter hand is gesteld, geeft een aantal verklaringen voor de stagnatie in de realisatie van de opvangplekken. De vluchtelingenstroom is moeilijk te sturen door de bewegingsvrijheid van de Oekraïners, duurzame plekken creëren kost meer tijd en er is een gebrek aan mensen en materialen, de doorstroom stopt hier en daar door een gebrek aan plekken, financiële onduidelijkheid, niet-optimaal gebruik van plekken, voor kleinere regio's is dit een bovenmatige inspanning en het ontbreken van een datum waarop het verzoek gehaald moet zijn draagt niet overal bij aan een gevoel van urgentie.

Ik kan twee van deze factoren direct beïnvloeden en zal dat ook doen.

We begrijpen dat er financieel extra beroep op u wordt gedaan. Voor wat betreft de gemeentes gaat de bestaande regeling zoals bedoeld in de brief aan de Tweede Kamer van 6 april 2022 (TK 19637-2854) ook gelden voor de plaatsen tot 75.000. Voor wat betreft de kosten voor de Veiligheidsregio's kan ik u melden, dat de wijze van vergoeding voor veiligheidsregio's voor hun rol in de coördinatie van de opvang en de extra daaraan verbonden kosten in een aparte regeling wordt opgenomen. Enkele gemeenten hebben binnen hun veiligheidsregio's deze coördinerende taken op zich genomen. Deze gemeenten kunnen ook gebruikmaken van de regeling die voor veiligheidsregio's hiervoor wordt opgesteld. Over de uitgangspunten van deze regeling zijn al diverse overleggen gevoerd met vertegenwoordiging van de veiligheidsregio's en naar verwachting is de regeling eind mei gereed.

Daarnaast stel ik **23 mei als streefdatum** voor de realisatie van het verzoek om 50.000 noodopvangplaatsen.

3. Verzoek inspanning additionele 25.000 noodopvangplaatsen

Gelet op de instroom en om te voorkomen dat de gevolgen van de vluchtelingenstroom onbeheersbaar worden, met alle humanitaire en maatschappelijke gevolgen van dien, doe ik aan de gemeenten het aanvullende verzoek om onder coördinatie van de veiligheidsregio's in totaal nog 25.000 noodopvangplekken te creëren. Gelet op de huidige wekelijkse instroom van vluchtelingen vraag ik u de 25.000 plekken in de vier weken na het realiseren van de initiële 50.000 plekken op te bouwen. Dat betekent dat ik voor de 75.000 plekken op **23 juni als streefdatum** hanteer. De verdeling van deze opgave over

de regio's zal niet pondsgewijs zijn, maar op basis van uw eigen analyse over draagkracht en mogelijkheden.

Het Veiligheidsberaad heeft hierop reeds geanticipeerd vanwege de vooruitblik op de ontwikkeling van de vluchtelingenstroom die de DG Oekraïense Vluchtelingen van het ministerie van Justitie en Veiligheid in het Veiligheidsberaad van 11 april gaf. Dat was voor het Veiligheidsberaad aanleiding de randvoorwaarden te formuleren waaronder u aan een extra vraag zou kunnen voldoen. Parallel inventariseert de VNG de randvoorwaarden die vanuit de gemeentes nodig zijn. Naar ik heb begrepen inventariseert u thans het potentiële aantal plekken per veiligheidsregio.

Ik dank de Veiligheidsregio's voor dit initiatief, waarmee we tijd winnen in deze crisis. Ik heb begrip voor de zware wissel, die dit extra verzoek trekt op de gemeentelijke organisaties en die van de veiligheidsregio's, maar ook andere betrokken sectoren. We zien een groot tekort aan menskracht bij gemeenten, zorg (bijv. huisartsen), onderwijs, kinderopvang, bouwsector, maar ook bij de vele vrijwilligers die zich hiervoor inspinnen. Gezien de analyse is een herijking van de kaders waarbinnen u dit verzoek uitvoert aan de orde. Ik ga met u in overleg over een heldere en eenduidige randvoorwaarden. De randvoorwaarden zoals u die in uw brief van 28 april benoemt vormen hierbij een uitgangspunt (zie bijlage). Aan deze randvoorwaarden voeg ik naar aanleiding van onze bespreking op 25 april nog het vraagstuk van gezondheidszorg en artsen, de fiscale aspecten en capaciteit toe, waarvoor flankerend beleid aan de orde kan zijn. Ik stel voor dat we dit gesprek kort na de bespreking van de uitkomsten van de inventarisatie op 25 april in het Veiligheidsberaad voeren.

Er is mij veel aan gelegen het aantal noodopvangplekken op te schroeven naar 75.000. De NOO staat u hierin bij. Zij heeft contacten met diverse aanbieders van noodopvang, zoals cruiseschepen, hotels en vakantieparken en kan hierin bemiddelen. Voorts staat ook het aanbod van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) om gebruik te maken van een zestiental panden nog steeds. Praktische hulpverzoeken kunt u via onze liaisons of het mailadres dgm.oek.financien@minjenv.nl indienen. De NOO en BZK zijn daarnaast bezig met het realiseren van meer langdurige huisvesting, die doorstroom vanuit de noodopvang mogelijk moet maken. Hiervan is op korte termijn evenwel geen soelaas te verwachten voor de huidige vluchtelingenstroom.

4. Doorkijk noodopvang na de 75.000

Om te voorkomen dat de capaciteit niet toereikend is, worden locaties en vastgoed die geschikt zijn voor noodopvang aan de gemeenten aangeboden. Denk hierbij aan de gebouwen van het Rijksvastgoedbedrijf, vakantieparken, een hotelketen en cruiseschepen. Daarmee wordt getracht het moment waarop de vraag het aanbod overschrijdt te voorkomen of zo lang mogelijk uit te stellen.

Op dit moment is de verdergaande toepassing van het staatsnoodrecht niet aan de orde. Alles wordt op alles gezet om dit te voorkomen. Op het moment dat de beschikbaarheid van plekken een knelpunt wordt én tegelijkertijd nog steeds grote aantallen ontheemden uit Oekraïne Nederland binnenkomen, kan een heroverweging aan de orde zijn.

5. Doorstroom uit noodopvang naar (semi)permanente huisvesting

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en de NOO screenen grootschalige locaties die geschikt zijn voor een meer langdurig verblijf

van ontheemden, gericht op doorstroming vanuit de noodopvang. Daarbij wordt ook gekeken naar plekken die geschikt zijn voor (semi)permanente huisvesting. De ontwikkeling van dergelijke locaties is complex en zal enige tijd in beslag nemen. Er zal zodoende rekening mee gehouden moeten worden dat de noodopvanglocaties langer in gebruik blijven dan de gedachte drie tot zes maanden. Inmiddels zijn verschillende gemeenten zelf aan de slag met de ontwikkeling van dergelijke projecten, zoals bijvoorbeeld Amsterdam, Zaanstad en Buren.

De Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening zet via twee sporen in op het versneld zorgen voor geschikte semipermanente huisvesting. Dat betreft ten eerste de transformatie van bestaand vastgoed en ten tweede de realisatie van extra flexwoningen. Dat zal nadrukkelijk ook gaan om kleinschalige locaties, passend in de omgeving. Het ministerie van BZK werkt uit hoe zij de medeoverheden zo goed mogelijk kan ondersteunen bij de transformatie van bestaand vastgoed naar geschikte plekken voor (semi)permanente huisvesting en het realiseren van (semi)permanente huisvesting op grootschalige en kleinschalige locaties. Daarvoor wordt met de medeoverheden, corporaties en marktpartijen gekeken naar welke ondersteuningsbehoefte er is en hoe daaraan tegemoetgekomen kan worden.

Vanuit het RVB is reeds een groot aantal vierkante meters vastgoed aangeboden om te transformeren en geschikt te maken voor de opvang van verschillende doelgroepen. Het Rijksvastgoedbedrijf inventariseert momenteel met betrokken partijen aan de mogelijkheden om ook de transformatie van vastgoed naar semipermanente huisvesting versnellen. In de komende weken wordt in kaart gebracht welke financiële en juridische consequenties er zouden zijn voor het RVB. Hiermee wordt invulling gegeven aan een breed gedragen wens van de Kamer om het RVB een rol te laten pakken in het vraagstuk.

Dit vraagstuk kent meer aspecten dan alleen huisvesting. Ik ben daarom met de VNG in gesprek over de maatschappelijke effecten van en randvoorwaarden voor de huisvesting op langere termijn; onder andere over wonen en sociaal domein

6. Slotopmerkingen

Ik ben me terdege bewust van de problematiek die dit verzoek met zich meebrengt op het gebied van de reguliere asielopvang. Er blijft daar een groot tekort aan opvang bestaan. Wij blijven dit monitoren en met u bespreken. Ik dring er bij alle gemeenten op aan om locaties die voor opvang van asielzoekers uit overige landen benut of beoogd zijn ook in te zetten voor dat doel. Uw aandacht daarvoor blijft geboden.

Voorts kondig ik aan, dat de voorbereidingen voor de overgang van de huidige nationale crisisbesluitvormingsstructuur naar een specifieke crisisbesluitvormingsstructuur voor dit vraagstuk vrijwel zijn afgerond. Zodra de situatie dit toelaat, komt de nieuwe structuur in werking.

Tot slot wil ik mijn waardering uitspreken voor alle medewerkers en bestuurders van de gemeenten en de veiligheidsregio's, die zich samen met maatschappelijke organisaties en vrijwillige burgerinitiatieven – met succes - tot het uiterste inspannen om deze crisis in goede banen te leiden. Ik realiseer mij goed dat de 'normale' dienstverlening aan de burgers hiermee onder druk komt te staan en dat dit soms pijn doet en tot onbegrip leidt. Ik wil me er met de DG Oek en NOO voor inzetten de pijn en het onbegrip tot het minimum te beperken.

Ik vertrouw erop u zo voldoende te hebben geïnformeerd en zie ernaar uit met u in gesprek te gaan.

Met vriendelijke groet,

Eric van der Burg
Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

BIJLAGE RANDVOORWAARDEN VEILIGHEIDSREGIO'S (BRIEF VB 28 APRIL 2022)

De veiligheidsregio's benoemen de volgende randvoorwaarden voor de realisatie van de additionele 25.000 noodopvangplekken:

- a) Beschikbaar stellen van menskracht. Personele tekorten en overbelasting van de ambtelijke organisatie van gemeenten en veiligheidsregio's vormen een steeds groter probleem en kunnen leiden tot stagnatie;
- b) Flankerend beleid om druk op voorzieningen te mitigeren. De druk op de medische zorg en het onderwijs vraagt om landelijke oplossingen;
- c) Grootschalige opvanglocaties voor langdurig verblijf realiseren. Vanwege de grote voorzieningendruk en capaciteitstekorten is het van belang om voorzieningen te kunnen concentreren. Grootschalige opvanglocaties zijn hiervoor een realistische oplossing;
- d) Verdeelmodel naar absorptievermogen in plaats van een vast aantal per veiligheidsregio. Het is wenselijk criteria te formuleren waarmee objectief kan worden bepaald welke opvangcapaciteit een regio aankan;
- e) Helderheid over de duur van de additionele opdracht, waardoor contracten voor langere duur tot de mogelijkheden behoren;
- f) Gezamenlijke uitvoeringsorganisatie tussen Rijk, veiligheidsregio's en gemeenten;
- g) 'Warme ingroei' van de opdracht voor extra 25.000 Oekraïense vluchtelingen. Vervang strakke deadlines voor streefdata;
- h) Adequate en flexibele financiële regeling inzake vergoeding kosten veiligheidsregio's en gemeenten. In deze regeling moet rekening worden gehouden met fluctuerende kosten van opvang. Voor de additionele opgave zullen immers duurdere locaties beschikbaar gemaakt moeten worden en hebben we te maken met prijsstijgingen van verbouw- en inrichtingskosten. De bestaande regelingen zullen niet afdoende zijn;
- i) Juridisch instrumentarium uitbreiden met de mogelijkheid tot vorderen van potentiële opvanglocaties;
- j) De inspanningen van de verschillende overheden zoals de Nationale Opvangorganisatie (NOO), veiligheidsregio's en gemeenten moeten elkaar versterken. Met name de ondersteuning vanuit het NOO ten aanzien van onder meer het maken afspraken met landelijke partijen is hierbij behulpzaam.

Deze lijst wordt aangevuld met de randvoorwaarden die de VNG momenteel inventariseert.